

בענין דם חימוד

א. הגדרת דם חימוד

איתא במס' נדה דף סו. "אמר רבא תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה לישב שבעה נקיים." רש"י שם ביאר "שמא מחמת תאות חימוד ראתה דם." וע"ש במסקנת הסוגיא ש"לא שנה גדולה לא שנה קטנה טעמא מאי משום דמחמא קטנה נמי מחמא." מפשטות הסוגיא נראה ברור שדם חימוד הוא טמא ומחמת חשש שמא אשה שנתפייסה לינשא ראתה דם חימוד היא טמאה כמו בראיית דם נדה ולכן צריכה לישב שבעה נקיים כמו שבנות ישראל החמירו על עצמן בדרך כלל לישב שבעה נקיים בראיית טפת דם כחרדל כמימרא דר' זירא בגמ' שם (עיין בביאור הגר"א סימן קצב, ס"ק ב). אלא שדם חימוד שייך אפ' באשה שאינה ראויה לראות דם נדה בדרך כלל כמו קטנה מפני שגם לקטנה יש חימוד כדאיתא בגמ'.

אבל מהסוגיא במס' נדה דף כ: נראה שיש נ"מ בין דם חימוד לדם נדה. ששם איתא דר' אלעזר היה נקרא מרא דארעא דישראל מפני שהיה בקי במראות דם מכל חכמי ארץ ישראל כדפירש רש"י שם, והגמ' מביאה מעשה שמראה את בקיאותו "דההיא אתתא דאייתא דמא לקמיה דרבי אלעזר הוה יתיב רבי אמי קמיה ארחיה אמר לה האי דם חימוד הוא בתר דנפקה אטפל בה רבי אמי א"ל בעלי היה הדרך וחמדתיו קרי עליה סוד ה' ליראיו" ע"כ. וע"ש בהמשך הסוגיא דהגמ' מביאה עוד מעשה מקבילה בדם דשדרה אמיה דשבור מלכא קמיה דרבא וארחיה (עיין ברש"י ורשב"א שם לענין מי ארחיה או רבא או רב עובדיה דיתיב קמיה דרבא) ואמר לה האי דם חימוד הוא ואמרה לבנה שבור מלכא "תא חזי כמה חכימי יהודאי." ונראה שהיה נ"מ במה שהדם היה דם חימוד ולא דם נדה וקשה הלא שניהם טמאים ולמאי נ"מ אם הוא דם חימוד.

ליישוב קושיא זאת יש ג' מהלכים שונים בראשונים: לשיטת הרשב"א (שם כ: ד"ה האי דם חימוד הוא) העיקר כהסוגיא בדף סו: דדם

חימוד הוא טמא ופירוש הסוגיא בדף כ: בנוגע לאמא דשבור מלכא הוא שבאמת לא היה כאן נ"מ הלכה למעשה "והאי דקאמר דם חימוד הוא לאו כדי לטהרה אמר כן אלא כדי להראות חכמתו." וע"ש ברש"י שהיא היתה נכרית, וא"כ אולי יש לומר שהיא רק הביאה את הדם כדי לבחון את חכמתו, וכמו שהגמ' מספרת אח"כ שכדי להוכיח שחכמתו בעת הזאת לא היתה "כסומא בארובה" היא שלחה עוד שתין מיני דמא אליו, אלש רש"י בעצמו הוסיף שהיא היתה משמרת עצמה מנדות וקרובה להתגייר, ונראה מזה שלפי רש"י היא שלחה את הדם לרבא בפעם הראשונה כדי לקבל פסק הלכה ממש. ועיין בחשק שלמה שם שהקשה לפירוש הרשב"א דאפי' אם יש לפרש שהפסק היה רק "להראות חכמתו" בקשר לאמיה דשבור מלכא, קשה לתרץ כך בנוגע למעשה של האשה שפנתה אל ר' אלעזר. אלא "מה דאיטפל בה רב אמי לחקור אותה אם האמת הוא כן משמע דר"א טיהר אותה מטעם זה".

ולפי הר"ן שם (בחידושו ד"ה האי דם חימוד הוא) אין קושיא שבאמת דם חימוד טהור הוא כמו דמשמע מהסוגיא בדף כ: והאי דאמרינן בדף סו: דאשה שנתפייסה להינשא צריכה לישב ז' נקיים הוא מפני שחוששין שתראה דם מחמת חימוד וחיישינן שמא נתערב דם נדה ג"כ. ועיין בחשק שלמה הנ"ל דלפי הר"ן יש לבאר טעם דלא חיישינן לדם נדות במעשה דר"א משום שהבין מתוך הריח שאין מעורב בו דם נדה. וע"ש בחשק שלמה שצ"ל לפי שיטת הר"ן "דקים להו לחז"ל דדם שרואה מחמת חימוד אינו בא מן החדר רק מן העליה ודם העליה טהור." ועיין גם בחזון איש יו"ד על מסכת נדה סימן קכ(ע) אות א' מה שדן בזה. ולפי זה נראה לומר הטעם שאנו מחמירין בדרך כלל לאשה שנתפייסה להינשא לישב ז' נקיים הוא מפני שאין אנו בקיאים בהרחת דם כמו ר"א או מטעם שאין הדם בפנינו דרך חוששין "שמא ראתה דם" כדכתב רש"י בסוגיא דדף סו., וכעין זה ראיתי בחת"ס בחידושו שם.

והשיטה השלישית נמצאת באור זרוע (ח"א הלכות נדה סימן שמא) שכתב "ואת"ל דהא דא"ל ר' אלעזר לר' אמי האי דם חימוד הוא דה"ק דם חימוד וטהור אז יש לך לפרש טהור מדאורייתא וטמא מדרבנן והכא מדרבנן." אבל קשה לשיטה זאת, שתינח אמא דשבור מלכא שלפי רש"י החמיר על עצמה בנכריותה להתרחק מדם נדה ואפשר שרק קבלה על עצמה דיני דאורייתא אבל איך אפשר לפרש בכך את המעשה של

האשה שבאה לפני ר' אלעזר שהיתה יהודיה והיתה חייבת לשמור גם דיני דרבנן של הל' נדה. ועיין בט"ז יו"ד סימן קצב ס"ק א דאפ' את"ל דגזירת דם חימוד הוי רק מדרבנן ע"פ דברי המגיד משנה (עיין במ"מ הל' איסורי ביאה פ"י ה"י) מטעם שלא מצאה אפ' כתם כשנתפייסה להינשא, הגזירה כבר היתה קיימת בימי רב, ומוכח מן הסוגיא בדף כ: וברש"י שם ד"ה "דמרא דארעא" שר' אלעזר מרעא דארעא דישראל היה קיים בימי האמוראים. (אלא שיש מקום לחלק שאם הדם חימוד ממש בפנינו ויש לקבוע שהוא דם חימוד בלי תערובת דם נדה אולי הגזירה דרבנן להחמיר בזה יותר מאוחרת. אבל מ"מ קשה לחלק ככה דא"כ היה לאור זרוע לחלק דהגזירה היתה רק במקרה שחוששין שמא ראתה דכמו שחוששין שמא ראתה חוששין ג"כ שמא יש בתוך הדם חימוד תערובת דם נדה כדכתב הר"ן אבל במקרה שיש בפנינו דם חימוד ממש ויש לקבוע שאין שום דם אחר מעורב בו מניין לנו מסוגיא דדף סו: שיש דין דרבנן להחמיר בזה בכלל אם לא שגם במקרה שראתה דם ממש גם זו נכלל בתוך הדין דרבנן לישב ז' נקיים לפי שיטת האור זרוע).

ב. חיוב בדיקות בהמתנת ז' נקיים של דם חימוד

לכאורה נראה שיש נ"מ בין שיטת הרשב"א לשיטת הר"ן אם דם חימוד הוי טמא בעצמו כהרשב"א או רק מטעם חשש תערובת דם נדה כהר"ן לענין חיוב בדיקות. דהנה נחלקו הראשונים אם אשה שתבעוה להינשא צריכה לבדוק את עצמה בתוך ז' נקיים שלה. לפי הרשב"א שדם חימוד הוא דין בפני עצמו י"ל שאין צורך לבדוק בתוך ז' נקיים שאולי אין לתקנת דם חימוד אותם החששות של דם נדה ודי בהמתנת ז' ימים בלבד, וכן איתא ברשב"א דף סו: ד"ה אמר רבא - אלא שהסיק שצריך לחוש לדברי המתמירים בזה. ולר"ן שטעם דמתמירין בדם חימוד הוא מחמת דשמא יש תערובת של דם נדה יש לחייב מדינא בדיקה בתוך הז' ימים כמו בכל אשה נדה וכן הסיק הר"ן שם בחידושו. אלא שיש להעיר שלא כתב הרשב"א להקל מטעם דדם חימוד הוא שונה באופיו מדם נדה אלא מטעם דבדרך כלל אין שום דם בפנינו בתבעוה להינשא "שאיין זו אלא חששא בעלמא" וא"כ כשיש דם ממש בפנינו נראה מלשון הרשב"א שחייבת בבדיקות כנדה רגילה. ועיין בש"ע ורמ"א יו"ד ס' קצב סעיף א דפסקינן

שצריכה לבדוק את עצמה בכל יום תוך הז' נקיים לכתחלה (ולענין בדיעבד אם לא בדקה רק פעם א' עיין ברמ"א שם ובבדי השלחן ס"ק טו) .

ג. טעם החשש של דם חימוד – מחמת נישואין או מחמת ביאה

הקשה הט"ז הנ"ל איך הותרו רות ותמר בלי המתנת ז' ימים אחר שנתפייסו לבעז ויהודה וע"ש שתירץ בתירוצו השני "דמיד שנתפייס יהודה ובוועז אז היו עמהם במטה והוי ליה כמי שיש לו פת בסלו מה שאין כן בשאר כלה." וחלק עליו החוות דעת (ביאורים, קצב, א, הובא בפ"ת ס"ק ג) שאין שום סברא לחלק בין זמן מועט לזמן מרובה אלא תירץ "דלא חשו חז"ל רק בחימוד של נישואין שחימוד גדול יש במה שיקרא לה שם נשואה . . . אבל לביאה של זנות אין לה חימוד רק כמו חימוד של כל ביאה." וע"ש שהביא עוד נ"מ דאפילו לפי מה דפסקינן (עיין ברמ"א יו"ד קצב, ב ובמחצית השקל שם) דיש לאשה לבדוק עצמה בכל יום לאחר טבילתה אם נתאחרה הנישואין לאחר שטבלה, מ"מ לדעתו אין צורך בבדיקה אלא עד שעת הנישואין "אבל אחר הנישואין אם לא בעל תיכף א"צ בדיקה בימים שבין הנישואין להבעילה." לפי דעת החוות דעת טעם החשש של דם חימוד הוא שמא תראה דם מחמת חימוד הנישואין. כשאין ענין של נישואין או כשהנישואין כבר נגמרו אין חשש לדם חימוד. ולפי הט"ז נראה דטעם החשש הוי מחמת חימוד ביאה אפי' כשאין נישואין.

הדגול מרבבה שם הביא ראייה לשיטת הט"ז מהתוס' והתוס' ישנים ביומא דף יח: דאיתא שם בגמ' (וגם ביבמות לז:): דכשהיו רב ורב נחמן נוסעים למקומות שונים היו מכריזים מאן הוה ליומא ופירש רש"י שם "יש אשה שתנשא לי ליומא שאתעכב כאן ותצא לאחר מכאן." והקשה הגמ' ממימרא דרבא שאשה שתבעוה להינשא צריכה לישב ז' נקיים ותירץ בגמ' ד"רבנן אודועי הוו מודעו להו למקדם הוו מקדמי ומשדרי שלוחא ואי בעית אימא יחודי הוו מיחדי להו לפי שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו." ובתוס' ישנים שם ביארו שלפי תירוץ השני ד"יחודי הוו מיחדי להו" הטעם דלא חששו לדם חימוד כשרק התיחדו עם הנשים היה מפני "שלא היו אומרים להם לינשא מיד אלא מיחדי ואז לא היו מצפות שישאום ולא היו אז רואות מחמת חימוד ולכך היו יכולים לבא עליהם בלא ז' נקיים" (ר"ל כשירצו לנושאן אח"כ, עיין ברש"ש ע"ש. וגם עיין במה שכתב בצל"ח למס' ברכות דף כב. במעשה

באחד שתבע אשה לדבר עבירה שכתב בדרך דומה לזה שכתבעה לבעול אותה תיכף לא שייך המתנת ז' ימים מטעם חימוד וכמו שכתב הט"ז.

ונ"ל שאפשר שהמח' בין הט"ז לחוות דעת תלויה בב' התירוצים שבסוגיא במס' יומא. שלפי תירוץ הא' שהחכמים הודיעו לנשים ע"י שליח שהם יבאו לפני ז' ימים, יש לומר שעיקר טעם שגזרו בתבעוה להינשא הוא מטעם ששמא תראה האשה דם מחמת חימוד הנישואין וא"כ לא היה שונה אם רק היו מיחדים את הנשים בלי ציפוי לביאה, מ"מ תישאר חשש לדם חימוד ועדיין יש צורך להמתנת ז' ימים. ולפי תירוץ השני ש"יחודי הוו מיחדי להו" עיין בתוס' יבמות לו: ד"ה יחודי שאם היה רוצה היה בא עליה אלא שמכיון שלפעמים לא היה בא עליה לא יחמדא, ולפי ביאור זה אפי' במקום נישואין אין חשש לדם חימוד אם אין חימוד ביאה, ולכן לפי התירוץ הזה י"ל שעיקר חשש בתבעוה להינשא הוי מחמת חימוד ביאה.

ויש לדייק מלשון של תירוץ הראשון בגמ' שם שרב ורב נחמן היו "מקדמי ומשדרי שלוחא" ר"ל היו מודיעים לאשה לפני ז' ימים ע"י שליח שהם יגיעו למקום של האשה כדי להינשא לה. ומשמע לפי תירוץ זו שאע"פ שלא ראתה האשה את החתן שלה היא היתה יכולה למנות הז' ימים של חימוד מזמן הודעת השליח ולא היתה מוכרחת למנות עוד פעם כשראתה את חתנה. ונראה שההנחה הזאת מבוססת על הנ"ל דעיין בבדי השלחן הל' נדה סימן קצב ס"ק ח (וגם נמצא בפ"ת ס"ק א) שמביא מח' בין החתם סופר לבין תלמידו האמרי אש במקרה של אשה שנתרצתה להנשא לאיש שלא ראתה אותו מעולם שלפי האמרי אש לא מהני מה שסופרת ז' נקיים קודם פגישתם וכהא דאמרינן בגמ' סוטה ח. שאין יצר הרע שולט אלא במה שעניו רואות וחלק עליו החתם סופר (יו"ד ס' קפד) מעיקר הדין מפני שמסתימת הפוסקים לא חילקו בכך. ונראה שאם עיקר החימוד הוא מחמת הנישואין יש לומר שהיא כבר הרגישה החימוד כשבשרוה שהיא תינשא אפי' ע"י שליח ואין חוששין לחימוד אח"כ דהוי רק חימוד של ביאה. ורק אם נאמר שעיקר החימוד היא מחמת ביאה יש לחלק בין אם ראתה או לא ראתה את החתן מפני שאין יצר הרע שולט אלא במה שעניו רואות. ועיין בשיעורי שבט הלוי סימן קצב, ב אות ב שכתב בביאור שיטת החת"ס "דהכא הוא חיבת נישואין ואינו כענין תאוה דהתם" ודו"ק. וא"כ לפי תירוץ הראשון בגמ' שהודיעו לנשים ע"י שליח וישבו אז

ז' נקיים ולא הוצרכו למנות ז' נקיים עוד פעם אחר פגישתם עם חתניהן יש להוכיח שלפי תירוץ זה עיקר טעם של חשש דם חימוד הוא מחמת חיבת נישואין.

אלא שיש לדחות שאולי אפ' לתירוץ הראשון עיקר החימוד הוא חימוד ביאה אלא שאין חימוד חדש לאחר שתבעוה להינשא ע"י שליח ובאמת בלשונו של הח"ס אין זכרון למושג של "חיבת נישואין" אלא שכתב בזה"ל "אבל אשה המחמדת סתם על חיבת ביאה סתם לא על גוף ידוע אין שום הכרח לומר לכשתראה אותו יתחדש לה חמדה יתירה אדרבה לפעמים יתגנה בעיניה ואם יהיה קצת חימוד יותר כבר מבואר מהראיות דלעיל דליכא למיחש" ע"ש. ומאידך גיסא עיין ברש"ש שם בגמ' יומא שביאר לפי תירוץ השני שלא נשאום בקידושין וחופה אלא ייחדו לביאה כפילגש (כפי שיטת כמה ראשונים שפילגש מותרת להדיוט) וכשיטת החוות דעת שאין חימוד אלא מחמת נישואין.

וכבר הזכרנו לעיל שהביא החוות דעת הנ"ל עוד נ"מ אם עיקר החימוד הוא מחמת נישואין או מחמת ביאה היא במקרה שכבר נישאו אלא שלא נבעלו שלפי שיטתו אין שום צורך בבדיקות מפני שטעם חשש דם חימוד הוא מחמת נישואין ולא מחמת ביאה בעלמא. ועיין בבדי השלחן ס"ק כט שהביא הספר לחם ושמלה שחלק עליו מפני שסבר שעיקר חימודה הוא לתאות ביאה ולכן היא חייבת לבדוק אפ' לאחר הנישואין עד שעת ביאה ראשונה. ולפי דברינו הלחם והשמלה לשיטתו שגם סבר כשיטת האמרי אש שמקרה שהאשה לא ראתה את חתנה היא חייבת לספור ז' ימי נקיים מחדש מיום פגישתם, ע"ש בס' בדי השלחן בציונים ס"ק יב.

וע"ע בדרכי תשובה (ס"ק ז) שהביא מפוסקי הספרדים שיש חשש של דם חימוד כשחוזר הבעל ממדינת הים ולכן צריכה עוד ז' נקיים (אפ' אם היתה טהורה) והוא חלק עליהם, ועיין בשיעורי שבט הלוי (קצב, ה, אות א ד"ה ובדרכ"ת) שהסיק "ונראה דאין מקום להחמיר דלא גזרו גזירה זו אלא בשעת נישואין" (ע"ש מה שהסתפק בקשר לנשים לאחר שנות השואה שהיו בחזקת אלמנות חיות במקרה שחזר הבעל). ונראה שגם שאלה זאת תלויה בחקירה הנ"ל שאם רק גזרו בשעת נישואין הוי מטעם דהחימוד הוא מחמת נישואין, והשיטות שהובא ונדחו בדרכי תשובה הנ"ל נראה שסברו שטעם החימוד הוא מחמת ביאה וא"כ כל שנתיאשה האשה מביאה לזמן מרובה אע"פ שנשארה נשואה יש לתלות

שיש לה חימוד חדש שכנתבשרה שבעלה חוזר ממדינת הים. אלא שבמקרה שהיא חשבה שבעלה מת כמו בימות השואה יש להסתפק כמו בשיעורי שבט הלוי הנ"ל שאולי יש לה חימוד חדש של נישואין ג"כ שכבר חשבה שהיא אלמנה וכמו שמצריכין ז' נקיים חדשים מחמת חימוד במחזור גרושתו ע' ס' ש"ע אה"ע קצב סעיף ה. ועיין בשיעורי שבט הלוי סעיף א אות ט שצטט לס' דעת תורה שחילק במקרה שרבו והתפרדו לאחר הנישואין ולא היו להם ביאה לעולם דאי החימוד משום ביאה צריכה ז"נ אבל לפי החוות דעת דהוא חימוד נישואין הרי כבר נישאה.

ועפ"ז יש לנו לחזור לסוגיא הנ"ל בנדה כ: דהנה במעשה של ר' אלעזר מרא דארעא דישראל האשה כבר היתה נשואה אלא שבעלה היה בדרך ולכן השיבה לר' אמי ש"בעלי היה בדרך וחמדתי. וע"פ הנ"ל י"ל דלפי הר"ן יש לחשוש לדם חימוד מחמת חימוד של ביאה גרידא כתירוץ הט"ז הנ"ל ודעימיה ויתכן שתראה דם חימוד אפי' לאחר נישואין במקרה שהלך הבעל למדינת הים ומחמדה וא"כ השאלה לר' אלעזר לדעת הר"ן היתה להלכה למעשה, ולכן מוכח ממעשה הזה שדם חימוד בדרך כלל הוא טהור (אבל עיין בחידושי החת"ס הנ"ל שהציע בתירוץ ראשון שלו לפי הר"ן שבראיית דם חימוד כל שהוא דנשואה אין לחשוש לתערובת דם נדה ולפי זה י"ל לפי שיטת הר"ן במסקנת הסוגיא שדוקא לאחר נישואין אין לאשה לחשוש לדם חימוד מפני שאפ' אם תראה טיפת דם מחמת חימוד הדם יהיה טהור). אבל לפי הרשב"א כל הדין של דם חימוד הוא רק חששא בעלמא שמא תראה דם נדה מחמת חימוד כשתבעוה להינשא, ואם ראתה דם ממש אין שום נ"מ בין דם חימוד לדם נדה ולכן הבין שהשאלה לא היתה הלכה למעשה ורק "להראות חכמתו", ועדיין צ"ע.

ד. איש ואשה שחיו ביחד לפני שנישאו

בשיעורי שבט הלוי (שם ד"ה ובבעלי תשובה) כתב בבעלי תשובה שחיו ביחד לפני חופה וקידושין או שכבר נישאו בנישואין אזרחיים ש"מסתבר דאין צריך ז' נקיים משום חימוד. והקשה על עצמו משו"ת הרדב"ז (ג: תכג, וע"ע בפוסקים שהובאו בפ"ת ס"ק ב) במי שבא על הפנויה ובא לינשא לה אח"כ שפסק דצריכה לישב ז' נקיים וכתב שיש לחלק. ואפשר שהכל תלוי על חקירה הנ"ל שאם נתפוס כהלחם ושמלה שעיקר החימוד הוא מחמת ביאה אולי יש מקום יותר להקל כשכבר חיו

ביחד אבל אם נתפוס כהחיות דעת שעיקר החימוד הוא מחמת נישואין, לכאורה יש להחמיר אפי' בבעלי תשובה שחיו ביחד. אלא שאולי יש לחלק בין מקרה שחיו ביחד בלי מסגרת נישואין למקרה שחיו ביחד במסגרת של נישואין אזרחיים דיש לומר שאין חימוד של ביאה או של נישואין. מ"מ אולי י"ל דשונה החימוד של נישואין שאינם ע"פ הלכה לבין נישואין ע"פ הלכה.

ועיין בדגול מרבבה יו"ד סימן רסט ד"ה לזרע שנזרע שלא בקדושה שכתב בנוגע לנתגירו איש ואשה ביחד דלאחר כלות ג' חדשים של הפרשה א"צ שבעה נקיים אם לא פרסה נדה בנתיים שמכיון שהפרישה על דעת להחזירה אין כאן חימוד חדש. ועיין בספר גירות כהלכתה מאת ר' אליעזר שטרן שכתב במאמרו בסוף הספר (סימן כא) שגירות אינה צריכה להמתין ז' נקיים של חימוד לאחר הגיור כשהיא באה להינשא למי שחי עמה לפני הגירות. וע"ש שצטט גם לשו"ת שבט הלוי בתשובותיו (עיין בחלק י, רלג) שפסק באיש יהודי שגר עם נכרית שאח"כ התגיירה שע"פ דברי הדגול מרבבה הנ"ל אינה צריכה להמתין ז' נקיים של חימוד.

וע"פ הנ"ל נראה שאפשר שיש לחלק שבמקרה של הדגול מרבבה שחיו ביחד כאיש ואשתו ממש ע"פ נישואין בנכריותם שהיו נישואין של ממש מבחינת בני נח (עיין רמב"ם הל' מלכים פ"ט ה' ה-ח) מסתבר שיש מקום לפסוק שאין חימוד חדש של נישואין וכמובן אין חימוד חדש של ביאה ג"כ. אבל כשרק חיו יהודי ויהודיה ביחד או יהודי ונכריה בלי שום נישואין אפשר שמקרה זה שונה שיש לנישואין מעמד אחר לגמרי בייחוד האשה לאיש ואפשר שזה יגרום חימוד של נישואין כמו במקרה של הרדב"ז. ואפ' אם יהודי ויהודיה כבר נישאו בערכאות אפשר שיש לאשה חימוד חדש לנישואין הלכתיים שעכשיו האשה בבחינה של מקודשת, וגם במקרה שיהודי שהיה נשוי לנכריה בערכאות לפני גיורה יש לחלק ככה.

ה. אופנים שיש חשש דם חימוד מחמת חימוד נישואין ולא

מחמת חימוד ביאה

עיין שם בשיעורי שבט הלוי שהביא עוד שאלה להלכה בקשר לילדה שלא ידעה ענין ביאה ונתפייסה להינשא אם צריכה ז' נקיים (סעיף

א, אות ב), ועיין בדרכי תשובה שהביא שאלה אם שייך דם חימוד כשאין לאיש גבורת אנשים (ס"ק ב), ונראה שבשתי השאלות הנ"ל יש לדון שאולי יש נ"מ אם עיקר טעם החימוד הוא מחמת נישואין או מחמת ביאה, דהיינו שאם עיקר טעם החימוד הוא מחמת ביאה, אולי לא שייך באיש שאין לו גבורת אנשים, וגם לא לילדה שלא ידעה ענין ביאה, אבל אם הטעם דחיישינן לדם חימוד הוא מחמת חימוד נישואין, לכאורה עדיין יש להצריך ז' נקיים מחמת חימוד גם במקרה של נישואין לאיש שאין לו גבורת אנשים וגם במקרה של ילדה שנתפייסה לנישואין אע"פ שלא ידעה מענין ביאה.

ומ"מ עדיין אפשר להחמיר לשני החששות גם מחמת ביאה וגם מחמת נישואין ולפי תפיסה זאת אין להקל אלא במקרה שאין שום חימוד כמו במקרה של הדגול מרבבה לענין איש ואשה שנתגיירו שכבר חיו ביחד כאיש ואשה בנכריותם. ולאידך גיסא לשיטת החוות דעת דחיישינן לחימוד מחמת נישואין אפשר לומר שחיישינן לחימוד ביאה הבאה מחמת נישואין ואם אין אפשרות לביאה או אם כבר חיים ביחד אולי אין חשש חדש לראיית דם חימוד מחמת נישואין גרידא. אבל עיין בחוות דעת הנ"ל שהביא ראיה לשיטתו מפילגש שאינה חייבת לישוב ז' נקיים בין כל ביאה וביאה ונראה שהבין שאם יש חימוד נישואין תהיה חייבת לישוב ז' נקיים אע"פ שכבר חיו ביחד לפני הנישואין וכמו שפסק הרדב"ז הנ"ל.

ו. דם חימוד בזה"ז

בתורת השלמים ס' קצב ס"ק ג הדגיש שבזמנינו שאין הגדולות הפנויות טובלות לטהרות לפני הנישואין שלהם כלן בחזקת נדות וצריכות מטעם נדותן לספור ז' נקיים ככל פרטי הדינים של אשה שרואה דם נדה לאחר נישואין. וכל הקולות שנכתבו בענין דם חימוד כמו במיעוט בדיקות בדיעבד ושאינה צריכה הפסק טהרה כדאיתא בש"ע ורמ"א אה"ע סימן קצב, א שייכים האידנא רק לזקינה טהורה שבאה להינשא או לאשה שכבר פסקה בטהרה ואח"כ תבעו להינשא או למקרים מסוימים אחרים כדאיתא בש"ע ופוסקים, ועיין בדרכי תשובה ס"ק יב מה שכתב בזה. וגם בחקירותינו בתוך מאמר הזה לא התכוונתי לפסוק הלכה למעשה אלא להוסיף לקח ופלפול בסוגיא כפי יגיעת כפי.

ז. בטעם שהמתין יעקב ז' ימים לפני שנשא את רחל

איתא בתלמוד ירושלמי (מועד קטן א: ז) לפי חד מ"ד שמקור לדין שאין מערבין שמחה בשמחה הוא הפסוק "מלא שבע זאת" כשניתנה רחל ליעקב לאשה אחרי שכבר נשא את לאה אחותה. ורואים משם שלא היה אפשר ליעקב לישא שתי נשים כאחד אלא היה חייב להמתין שבוע לפני שינשא לרחל.

והפרי מגדים (משבצות זהב או"ח ס' תקמו,א) הקשה על הרמב"ם שפסק בפרק י' מהל' אישות הלכה יג שיש לאיש לישא נשים רבות כאחת אלא שמדין אין מערבין שמחה בשמחה צריך לנהוג זמנים שונים של שמחה לכל אשה כפי שראויה לה. וגם הרמב"ם הביא למקור הדין של אין מערבין שמחה בשמחה את הפסוק של מלא שבע זאת (שם, הלכה יד). והקשה הפרי מגדים שלפי שיטת הרמב"ם למה לא היה אפשר ליעקב לישא את רחל מיד ולחכות עוד ז' ימים כדי לשמוח אתה שמחה הראויה לה?

ואולי אפשר לתרץ ע"פ הערוך השלחן ביו"ד סימן קצב סעיף ג' שאחרי שהביא את הירושלמי הנ"ל, הוסיף הע"ה מדעתו שלפי הגמ' שלנו שלומדים הדין של אין מערבין שמחה בשמחה ממקור אחר (עיין במו"ק ח:): יש ללמוד מן הפסוק של "מלא שבע זאת" את הדין של דם חימוד, שטעם זה היה צריך יעקב להמתין עוד שבוע לפני שהיה יכול לינשא לרחל. וא"כ מדין דם חימוד אפשר לתרץ אפי' לשיטת הרמב"ם למה היה צריך יעקב להמתין עוד שבוע מפני שלא היה אפשרות לינשא לה עד שהסכים לבן לתת רחל ליעקב לאשה וא"כ מזמן הסכמתו היתה צריכה למנות ז' נקיים של דם חימוד.

אבל עדיין קשה שהרמב"ם פסק (הל' איסורי ביאה יא,י) ע"פ הסוגיא ביומא הנ"ל שיש להקל בתלמיד חכמים לינשא מיד ולאשתו לספור ז' נקיים לאחר הנישואין והתלמיד חכמים יזהר מליקרב לאשה עד שתטבול (ע"ש בראב"ד במה שחלק עליו). וא"כ לשיטתו היה מותר ליעקב שהיה ת"ח ישב אהלים ולמד י"ד שנים בישיבה של עבר כידוע להתחתן מיד עם רחל אפי' אם היתה חייבת לספור ז' נקיים. אלא שע"כ צ"ל כמו שכתב רש"י על לשון הפסוק (בראשית כט,כא) "ואבואה אליה" שכל המגמה של יעקב בנישואין עם רחל היתה לבנות שבטים ממנה וא"כ

לא היה לו לתועלת לינשא לה מקודם שהיה מותר לו לחיות אתה כדי לבנות את השבטים ממנה.

ובאמת לשיטת הרמב"ם כל זה איננו שוה שכתב במפורש שם בקשר לדם חימוד ש"כל הדברים האלו חומרא יתירה שנהגו בה בנות ישראל מימי חכמי התלמוד". וא"כ לשיטתו כנראה שלא נהגו בחומרא הזאת בימי יעקב ורחל, והדרה קושיא לדוכתיה, למה היה צריך יעקב לחכות ז' ימים כדי לינשא לרחל. ועיין בערוך השלחן הנ"ל שחידש דאפ' לשיטת הרמב"ם יש לומר שתקנה של דם חימוד היתה תקנה קדומה "ולא חש להאריך". אבל מ"מ יש לתרץ ע"פ דברי רש"י הנ"ל, וכמו שכתב בשו"ת שו"מ מהדורה קמא ח"ב ס' צו ד"ה והנה המ"א שלפי הרמב"ם כשנושאים ב' נשים ביום אחד אין רשות להיבעל לאשה עד שיגיע זמן ימי שמחה שלה, ודר"ק.